

I.T. 123 – WETTELIJKE SAMENWONING

Algemeenheden

De wet van 23 november 1998, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 12 januari 1999, heeft het Burgerlijk Wetboek gewijzigd door de invoering van de wettelijke samenwoning (invoeging van een titel Vbis, met als opschrift “Wettelijke samenwoning”, artikelen 1475 tot 1479, in boek III van het Burgerlijk Wetboek).

De wetgever biedt op deze manier de mogelijkheid een officieel karakter te geven aan de vormen van samenwoning ten einde een relatieve juridische zekerheid te verzekeren voor de samenwonenden.

Onder wettelijke samenwoning wordt verstaan de toestand van samenleven van twee personen die de verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeenschappelijke woonplaats.

De verklaring wordt afgelegd door middel van een geschrift dat tegen ontvangstbewijs wordt overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. Dat geschrift bevat de volgende gegevens:

- 1° de datum van de verklaring;
- 2° de naam, de voornamen, geboorteplaats en –datum;
- 3° de gemeenschappelijke woonplaats;
- 4° de vermelding van de wil van beide partijen om wettelijk samen te wonen;
- 5° de vermelding dat beide partijen vooraf kennis hebben genomen van de inhoud van de artikelen 1475 tot 1479 van het Burgerlijk Wetboek, die het statuut van wettelijke samenwoning regelen;
- [6° in voorkomend geval, de vermelding van de overeenkomst die is bedoeld in artikel 1478 van het Burgerlijk Wetboek, namelijk: de overeenkomst tussen de partijen die in authentieke vorm wordt verleden voor de notaris, tot regeling van de modaliteiten van de wettelijke samenwoning subsidiair aan de wet.]

Op 1 september 2015 traden een aantal bepalingen van de wet van 14 januari 2013 houdende diverse bepalingen inzake werklastermindering binnen Justitie in werking (B.S. van 1 maart 2013).

Meer bepaald moeten vanaf voormelde datum de huwelijksovereenkomsten, alsook de notariële overeenkomsten bij wettelijke samenwoningen, door de notarissen nog uitsluitend geregistreerd worden in het centraal huwelijksovereenkomstenregister.

De verplichting om de notariële overeenkomst bij wettelijke samenwoning op te nemen in de bevolkingsregisters werd bijgevolg opgeheven vanaf 1 september 2015.

De structuren voor de registratie van de notariële overeenkomst blijven behouden voor de informatie die reeds aanwezig is in de dossiers, en voor een eventuele heropbouw van informatie in historiek.

De ambtenaar van de burgerlijke stand gaat na of beide partijen voldoen aan de wettelijke voorwaarden inzake de wettelijke samenwoning en maakt in bevestigend geval melding van de verklaring in het bevolkingsregister.

Het afleggen van de verklaring van wettelijke samenwoning veronderstelt dat de partijen juridisch bekwaam zijn om contracten aan te gaan, en dat zij niet verbonden zijn door een huwelijk of door een andere wettelijke samenwoning (voorwaarde betreffende de afwezigheid van wettelijke samenwoning, te controleren in de toekomst).

* *

Het nieuwe statuut van wettelijke samenwoning dat niet kan gelijkgesteld worden met een huwelijk of ondertrouw brengt niettemin bijzondere rechten en verplichtingen mee.

Door het enkele feit van de wettelijke samenwoning dragen de wettelijke samenwonenden bij in de lasten van het samenleven naar evenredigheid van hun mogelijkheden.

Op dezelfde wijze verbindt iedere schuld, die door een der wettelijke samenwonenden wordt aangegaan ten behoeve van het samenleven en van de kinderen die door hen opgevoed worden, de andere samenwonende hoofdelijk. Deze is echter niet aansprakelijk voor schulden die, gelet op de bestaansmiddelen van de samenwonenden, buitensporig zijn.

De artikelen 215, 220, § 1, en 224, §1 van het Burgerlijk Wetboek zijn eveneens van toepassing op het statuut van de wettelijke samenwoning (onmogelijkheid voor een van de samenwonenden om, zonder de instemming van de andere samenwonende, onder de levenden onder bezwarende titel of gratis te beschikken over de rechten die hij bezit op het onroerend goed dat als voornaamste woning dient – verbod voor een van de samenwonenden om, alleen, het onroerend goed dat als voornaamste woning dient met een hypotheek te bezwaren – onmogelijkheid voor een van de samenwonenden om te beschikken, onder de levenden, onder bezwarende titel of gratis, over het huisraad dat aanwezig is in het onroerend goed dat als voornaamste woning dient – het recht op de huur van het onroerend goed dat door een van de samenwonenden werd gehuurd – vertegenwoordiging van de samenwonende die onbekwaamverklaard is of die in de onmogelijkheid is zijn wil te kennen te geven door de andere samenwonende voor voornoemde handelingen – mogelijkheid tot nietigverklaring van bepaalde handelingen die werden verricht zonder de medewerking van een van de samenwonenden).

De wet tot invoering van de wettelijke samenwoning bepaalt eveneens de modaliteiten volgens dewelke de wettelijke samenwoning ophoudt (huwelijk, overlijden, in onderlinge overeenstemming of éénzijdig: neerleggen van een schriftelijke verklaring bij de ambtenaar van de burgerlijke stand – vonnis).

In geval van beëindiging van de wettelijke samenwoning maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand hiervan melding in het bevolkingsregister.

* *

Het is mogelijk dat een vreemdeling die hier illegaal op het grondgebied verblijft een wettelijke samenwoning aangaat met een andere vreemdeling (ongeacht de verblijfssituatie) of een Belg, zolang ze een gemeenschappelijk hoofdverblijf hebben in België.

De gemeenschappelijke hoofdverblijfplaats moet hier dus beschouwd worden in de zin van artikel 102 van het Burgerlijk Wetboek, en niet als de woonplaats waar betrokkene is ingeschreven in het bevolkings-, vreemdelingen- of wachtregister overeenkomstig artikel 36 van het Gerechtelijk Wetboek.

Deze informatie kan ingebracht worden door gebruik te maken van de structuur met een **fictief identificatienummer**.

* *

Ten einde de informatie met betrekking tot de wettelijke samenwoning te kunnen opnemen in het Rijksregister van de natuurlijke personen wordt voorzien in een I.T. 123.

Structuren

1. Het invoeren van de informatie kan op de volgende manieren gebeuren:

Structuur 1

a) structuur met reëel identificatienummer:

O.C.	I.T.	D	Datum van de verklaring								NIS-code							
1	0	1	2	3	0	D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N

Datum van inschrijving								Identificatienummer van de samenwonende										
D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N

b) structuur met fictief identificatienummer:

O.C.	I.T.	D	Datum van de verklaring								NIS-code							
1	0	1	2	3	0	D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N

Datum van inschrijving								Fictief Identificatienummer										
D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N

Naamcode 1						Naamcode xx				Naamcode 10 (= max.)								
X	X	X	X	X	X													

- Operatiecode : 10 en 13.
- Dienstcode : 0.
- Datum van de verklaring : 8 cijfers.
- NIS-code van de gemeente waar de verklaring werd afgelegd.
- Datum van de inschrijving, na onderzoek van de voorwaarden door de ambtenaar van de burgerlijke stand : in 8 cijfers.
- Identificatienummer van de samenwonende:
  - * het reële identificatienummer,
  - * een fictief nationaal nummer (000001 999-00 voor een man; 000001 000-00 voor een vrouw), gevolgd door maximum 10 naam- en voornaamcodes, eventueel gevolgd door een asterisk.

Structuur 2.

Indien de samenwoning van bij het begin wordt geregeld door een overeenkomst tussen de partijen die in authentieke vorm wordt verleden voor de notaris (artikel 1478 BW), wordt de volgende structuur toegepast:

a) structuur met reëel identificatienummer:

O.C.	I.T.	D	Datum van de verklaring										NIS-code					
1	0	1	2	3	0	D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N

Datum van inschrijving								Identificatienummer van de samenwonende										
D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N

NIS-code (1)					Commentaar (maximum 40 tekens) (2)														
N	N	N	N	N	X														X

b) structuur met fictief identificatienummer:

O.C.	I.T.	D	Datum van de verklaring										NIS-code					
1	0	1	2	3	0	D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N

Datum van inschrijving								Fictief Identificatienummer										
D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N

Naamcode 1						Naamcode xx						Naamcode 10 (= max.)					
X	X	X	X	X	X							X	X	X	X	X	X

NIS-code (1)					Commentaar (maximum 40 tekens) (2)														
N	N	N	N	N	X														X

(1) NIS-code van de administratieve standplaats van de notaris.

(2) Naam en voornamen van de notaris (commentaar van maximum 40 tekens).

De verplichting om de notariële overeenkomst bij wettelijke samenwoning op te nemen in de bevolkingsregisters werd bijgevolg opgeheven vanaf 1 september 2015.

Structuur 3.

De overeenkomst kan later zijn dan de verklaring van samenwoning.

Op grond van een door de notaris uitgereikt attest moet in dit geval de voornoemde informatie ingevoerd worden met behulp van een structuur waarbij de overeenkomst die volgt op de verklaring van wettelijke samenwoning duidelijk kan onderscheiden worden.

Deze structuur volgt op de reeds in het dossier aanwezige structuur 1 :

a) structuur met reëel identificatienummer:

O.C.		I.T.			D	Datum van de verklaring (1)								NIS-code (2)				
1	0	1	2	3	0	D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N

Datum van inschrijving (3)								Identificatienummer van de samenwonende (4)										
D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N

NIS-code (5)					Grafiek (6)													

b) structuur met fictief identificatienummer:

O.C.		I.T.			D	Datum van de verklaring (1)								NIS-code (2)				
1	0	1	2	3	0	D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N

Datum van inschrijving (3)								Fictief Identificatienummer (4)										
D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N

Naamcode 1						Naamcode xx						Naamcode 10 (= max.)						
X	X	X	X	X	X							X	X	X	X	X	X	*

NIS-code (5)					Grafiek – maximum 40 tekens (6)													

- (1) De datum van de verklaring moet later zijn dan de reeds in het dossier aanwezige structuur 1 vermelde datums.
- (2) NIS-code van de gemeente waar de verklaring werd afgelegd.
- (3) De datum van inschrijving moet gelijk zijn aan of later zijn dan de datum van de verklaring.
- (4) Het identificatienummer van de samenwonende moet gelijk zijn aan dit van structuur 1 in het dossier.
- (5) NIS-code van de administratieve standplaats van de notaris of eventueel de landencode van het land waar de akte verleden werd (de invoering van de landencode in plaats van de NIS-code is ook toepasbaar op structuur 2).
- (6) Naam en voornaam van de notaris.

De verplichting om de notariële overeenkomst bij wettelijke samenwoning op te nemen in de bevolkingsregisters werd bijgevolg opgeheven vanaf 1 september 2015.

* * *

De datums van inschrijving van de wettelijke samenwoning kunnen gelijk zijn aan of later zijn dan de datums van de verklaring.

De invoering van een informatie betreffende de wettelijke samenwoning in het dossier van één van de samenwonenden brengt de automatische (autogeneratie) invoering van deze informatie met zich mee in het dossier van de andere samenwonende.

Bij een naamswijziging van één van de samenwonenden wordt het IT 123 in het dossier van de andere samenwonende automatisch aangepast.

2. Annulatie van een informatie in het dossier.

O.C.		I.T.			D	Datum te annuleren informatie							
1	3	1	2	3	0	D	D	M	M	J	J	J	J

3. Beëindiging van de wettelijke samenwoning.

De beëindiging van de wettelijke samenwoning kan geschieden door:

- het overlijden van één van de samenwonenden;
- het huwelijk van één van de samenwonenden;
- onderlinge overeenstemming;
- éézijdige verklaring;
- het vonnis van een rechtbank.

De volgende codes worden gebruikt om de reden van de beëindiging aan te duiden:

- code 1 - huwelijk van één van de samenwonenden;
- code 2 - overlijden van één van de samenwonenden;
- code 3 - onderlinge overeenstemming;
- code 4 - éézijdige verklaring;
- code 5 - vonnis.

Als de partijen beiden nog in dezelfde gemeente ingeschreven zijn, moet de volgende structuur worden gebruikt:

O.C.		I.T.			D	Datum								C	NIS-code				
1	0	1	2	3	0	D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N	N

- Operatiecode : 10.
- Dienstcode : 0.
- Datum : datum van de gebeurtenis die een einde maakt aan de wettelijke samenwoning (8 cijfers).
- C : Code die de reden van de beëindiging weergeeft.
- NIS-code : code van een gemeente of eventueel het land waar in bepaalde gevallen de wettelijke samenwoning beëindigd wordt omwille van een huwelijk of een overlijden.

Indien de partijen niet meer in dezelfde gemeente zijn ingeschreven, is de volgende structuur van toepassing:

O.C.		I.T.			D	Datum								C (1)	NIS-code (2)				
1	0	1	2	3	0	D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N	N

Datum betekening/kennisgeving (3)								NIS-code (4)				
D	D	M	M	J	J	J	J	N	N	N	N	N

- (1) C : Code die de reden van de beëindiging weergeeft (1 tot 5 hierboven); te vermelden voor de NIS-code van de gemeente waar de verklaring werd afgelegd.
- (2) NIS-code van de gemeente waar de verklaring werd afgelegd.
- (3) Datum van de betekening of de kennisgeving (8 cijfers).
- (4) NIS-code van de gemeente van de betekening of kennisgeving.

Beëindiging van de wettelijke samenwoning door nietigverklaring

Algemeenheden

Met toepassing van artikel 11 van de *wet van 2 juni 2013 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, de wet van 31 december 1851 met betrekking tot de consulaten en de consulaire rechtsmacht, het Strafwetboek, het Gerechtelijk Wetboek en de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, met het oog op de strijd tegen de schijnhuwelijken en de schijnwettelijke samenwoningen*, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 23 september 2013, wordt een artikel 1476quinquies ingevoegd in het Burgerlijk Wetboek.

De nieuwe bepalingen voorzien in de eventuele nietigheid van een wettelijke samenwoning indien deze kennelijk werd afgelegd met het oog op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel, of indien deze werd aangegaan zonder vrije toestemming van beide wettelijk samenwonenden.

Ten einde deze vorm van stopzetting van wettelijke samenwoning te kunnen opnemen in het Rijksregister werd een code 6 gecreëerd – nietigverklaring van de wettelijke samenwoning bij rechterlijke beslissing.

Art. 1476quinquies. § 1. In de in de artikelen 1476bis en 1476ter bedoelde gevallen, kan een vordering tot nietigverklaring worden ingesteld door de wettelijk samenwonenden zelf en door allen die daarbij belang hebben. De procureur des Konings vordert de nietigheid van een dergelijke wettelijke samenwoning. Elk exploit van betekening van een vonnis of arrest dat een wettelijke samenwoning nietig verklaart, wordt door de optredende gerechtsdeurwaarder onmiddellijk in afschrift meegedeeld aan de griffier van het gerecht dat de beslissing heeft uitgesproken.

Wanneer de nietigheid van de wettelijke samenwoning is uitgesproken bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest, stuurt de griffier, onverwijld een uittreksel bevattende het beschikkende gedeelte en de vermelding van de dag van het in kracht van gewijsde treden van het vonnis of arrest aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van woonplaats van beide partijen of, indien de partijen geen woonplaats hebben in dezelfde gemeente, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van elk van hen en aan de Dienst Vreemdelingenzaken.

De griffier brengt de partijen hiervan in kennis.

De ambtenaar van de burgerlijke stand maakt onverwijld melding van de nietigverklaring van de wettelijke samenwoning in het bevolkingsregister.

Ze heeft eveneens gevolgen ten voordele van de kinderen, ook al is geen van beide partijen te goeder trouw geweest.

§ 2. De in de artikelen 1476bis en 1476ter bedoelde wettelijke samenwoning, die nietig verklaard is, heeft niettemin gevolgen ten voordele van de partij die de wettelijke samenwoning te goeder trouw is aangegaan.

Art. 1476bis. Er is geen wettelijke samenwoning wanneer, ondanks de geuite wil van beide partijen om wettelijk samen te wonen, uit een geheel van omstandigheden blijkt dat de intentie van minstens een van beide partijen kennelijk enkel gericht is op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel dat is verbonden aan de staat van wettelijk samenwonende.

Art. 1476ter. Er is evenmin een wettelijke samenwoning wanneer deze wordt aangegaan zonder vrije toestemming van beide wettelijk samenwonenden of de toestemming van minstens een van de wettelijk samenwonenden werd gegeven onder geweld of bedreiging.

Samenstelling van de informatie.

Deze informatie omvat:

- Informatiedatum: Datum van de vermelding in het bevolkingsregister
- Code: 6 = nietigverklaring bij rechterlijke beslissing
- NIS-code: NIS-code van de gemeente
- Datum vonnis: datum waarop het vonnis of arrest werd uitgesproken
- Rijksregisternummer: reëel of, desgevallend fictief rijksregisternummer met bijhorende naamcodes (cf. supra), dat overeenstemt met de nietigverklarde samenwoning
- NIS Rechtbank: NIS-code van de gemeente waar het vonnis of arrest werd uitgesproken
- Code rechtbank (CR): 01 : Rechtbank van eerste aanleg (vonnis)
02 : Hof van beroep (arrest)
- @: Het kan nodig zijn om een nietigverklaring in historiek uit te voeren (structuur met ... @) wanneer deze nietigverklaring wordt uitgesproken na een beëindiging op andere wijze en registratie van een nieuwe wettelijke samenwoning. De plaats in het IT wordt aan het einde van de structuur ingegeven, voorafgegaan door het teken "@".

Structuren

a. Structuur met reëel rijksregisternummer

OC		IT			D	Informatiedatum							Code	NIS-Code					Datum vonnis								
X	X	1	2	3	0	D	D	M	M	E	E	J	J	6	N	N	N	N	N	D	D	M	M	E	E	J	J

Rijksregisternummer												NIS Rechtbank					CR		Plaats		
N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	@	N	N

b. Structuur met fictief rijksregisternummer

OC		IT			D	Informatiedatum							Code	NIS-Code					Datum vonnis								
X	X	1	2	3	0	D	D	M	M	E	E	J	J	6	N	N	N	N	N	D	D	M	M	E	E	J	J

Rijksregisternummer											Naamcode (01)						Naamcode (NN)					
N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	X	X	X	X	X	X	:	:	:	:	:	:

Naamcode (10=maximum)							NIS Rechtbank					CR			Plaats	
X	X	X	X	X	X	*	N	N	N	N	N	N	N	@	N	N

- Toegelaten operatiecodes : 10 en 13
- Dienstcode: 0

*
*   *   *

Controles

De informatie aangaande de wettelijke samenwoning wordt bijgehouden in historiek. De chronologische volgorde in het I.T. 123 moet gerespecteerd worden.

Er mogen enkel reële datums ingevoerd worden die na 31 december 1999 liggen.

De datum van de inschrijving van de wettelijke samenwoning moet later zijn dan of gelijk aan de datum betreffende de verklaring. De datum van de betekening of de kennisgeving van de verklaring van de beëindiging van de wettelijke samenwoning moet later zijn dan of gelijk aan de datum betreffende de verklaring van de beëindiging.

Het invoeren van de beëindiging van een wettelijke samenwoning veronderstelt de voorafgaande aanwezigheid in het dossier van een actieve verklaring van wettelijke samenwoning.

Een verklaring van wettelijke samenwoning kan slechts worden ingevoerd bij afwezigheid van een huwelijk of van een actieve informatie met betrekking tot de wettelijke samenwoning.

De samenwonenden moeten samenleven op hetzelfde adres op het tijdstip van de verklaring (controle I.T. 001 en I.T. 020).

Een oud I.T. 111 (statuut van de persoon die vertegenwoordigd of bijgestaan wordt) met de codes 61, 63, 67 of 69 kan niet voorkomen in de dossiers van de twee samenwonenden.

De twee samenwonenden mogen niet minderjarig zijn (minder dan 18 jaar), tenzij hun dossier een I.T. 111 bevat met code 50 (emancipatie).